

על מה ולמה 'מגש הכסף' של ויצמן ואלתרמן ? חנן רפפורט

לית מאן דפליג ששירו הקאנוני של נתן אלתרמן נכתב – לכל המאוחר - ב- 18/12/1947, לאחר שקרא את הידיעה ב'הארץ' ב- 15/12/1947 על הרצאתו/נאומו של פרופ' חיים ויצמן בכנס 'המגבית היהודית' באטלנטיק סיטי.

אין חולק גם על העובדה שפרופ' ויצמן אמר שם כי:

**"No state has been handed to us on a silver platter and....
if we do not make the most of this chance, we shall miss our rendezvous
with history"**

אולם, נשאר שתי בעיות הדורשות תשובה בעיני החוקרים המכובדים של נושא חשוב זה.

הראשונה: מהו המקור ומניין שאב פרופ' ויצמן את הדימוי של **Silver Platter** ?

"כי לאחר חיפוש ותשאול של מומחים לשוניים ואנשי ספרות בארץ ובארצות דוברות אנגלית, לא נמצאה תשובה להיותה של מטבע לשון זו שגורה בחיי התרבות והספרות בתרבויות הללו. החיפוש במילונים הרלבנטיים לא העלה איזכור כזה אלא בהקשר של טס/צלחת לתקרובת של אוכל, ובודאי לא איזכור כל שהוא באשר למלחמה ושלום".

השניה: העובדה שבתנ"ך – במקורו העברי – נמצאת 'קערת-כסף' [במדבר, פרק ז', פסוק 13] בהקשר של הקרבת קרבנות פולחנית בעת השמחה של חנוכת המשכן, אינה פותרת את הבעיה של הזכרת קערה/מגש כסף כזה בהקשר של טכס מיוחד לסופה של מלחמה. כאשר "... והארץ תשקוט". עין שמים אודמת תעמעם לאיטה על גבולות עשנים. ואומה תעמוד - היא לטקס תיכון, ועמדה למולם עוטה חג ואימה" [מגש הכסף].

לבעיות אלו אבקש להביא בפניכם "My two cents worth" של השערות:

באשר לבעיה הראשונה:

אבקש להעיר כי מחיפושי בתרגומיו הרבים של התנ"ך לשפה האנגלית – לכל אורך ההיסטוריה שלהם – נמצאו לי דוגמאות אין ספור לקביעת מטבע לשון זו.

נזכיר ונצטט כאן רק מעט ממצאים, באשר למקור העברי:

"**וְקָרְבָּנוֹ קֶעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת..... וּמִזְרֵק אֶתֶד כֶּסֶף.....**" [במדבר, פרק ז', פסוק 13]

King James version - 1769

"his offering was one **silver charger**, the weight thereof was an hundred and thirty shekels, one **silver bowl** of seventy shekels"

Masoretic Text, and the Jewish Public Society - 1917 Edition

"and his offering was one **silver dish**, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one **silver basin** of seventy shekels"

New Century Version

"His offering was one **silver plate** weighing a hundred and thirty shekels and one **silver sprinkling** bowl"

World English Bible

"And his offering was one **silver plate** whose weight was 130 shekels, one **silver basin** of 70 shekels",

World English Bible

"and his offering was: one **silver plate**, the weight of which was one hundred thirty shekels, one **silver bowl**"

The American Standard Bible - 1901

"and his oblation was one **silver platter**, the weight whereof was a hundred and thirty [shekels], one **silver bowl** of seventy shekels"

בהערה מס' 11 בפרק על "הולדתה של אגדה", כותב ד"ר מרדכי נאור¹:
"לא ידוע על שימוש במושג זה, במשמעות המקובלת בעברית, בשפות אחרות, לפחות עד שלהי 1947, בעת שוייצמן השתמש בו".

והנה, רוב תרגומי התנ"ך לשפה האנגלית קבעו ש"קערת הכסף" היא: **Silver plate** והתרגום האחרון משנת 1901 – האמריקאי – קבע ש"קערת הכסף" היא: **Silver platter**

ואכן, כותב ד"ר נאור "שבמילון אוקספורד החדש אפילו נאמר שהצרוף אינו אנגלי טהור, אלא אנגלו-אמריקני".

כמו כן, נאמר שבאנגלית.... הביטוי "**to give on a silver platter**" משמעותו: "להעניק דבר בלי שהמקבל מתאמץ לשם כך. כנראה שמקור הביטוי הוא 'בראש חזיר על מגש כסף' - מנה שהגישו בימי הביניים בחג המולד, בחצרות האצילים בבריטניה".

אנו יודעים שפרופ' ויצמן – שהיה אנגלופיל – היה ספוג בתרבות זו. משאיו ומתניו וקשריו החברתיים היו עם מלכים, רוזנים ויקירי ארץ. אלה היו ספוגים בנבכי השפה האנגלית על כל רבדיה ההיסטוריים. מהם הכיר ויצמן – כנראה - את הביטוי השגור:

.to give on a silver platter

רבים מיקירי העם האנגלי - אוהב התנ"ך - הכירו ספר זה על בוריו ועל מטבעות הלשון שבו. ויצמן שלט היטיב במכמניו של ספר הספרים. כאשר התרגום של

---

¹ ראו תכתובת עם פרופ' דן לאור וד"ר מרדכי נאור בחלק הנספחים שבהמשך.

'קערת הכסף' = Silver platter הופיע ב - The American Standard Bible בשנת 1901

– כלומר 46 שנים לפני שויצמן השתמש בו - הוא הספיק להתאקלם עד כדי כך בשפות האנגלית משני צידיו של האוקינוס, עד ש'אוקספורד החדש' קובע שזהו "צירוף אנגלו-אמריקני".

מכאן – ניתן לשער – שהוא היה גם שגור על פיו של חיים ויצמן הן כאנגלופיל, הן כאיש תרבות הספר והן כמבקר קבוע - בגלל עיסוקיו המדיניים - במסדרונות החברה והכח היהודיים, הבריטיים והאמריקניים גם יחד.

מכל אלה אני מסיק שהשימוש של ויצמן במטבע לשון זו לא היתה – כמשוער - תוצאה של הברקה רגעית, אלא תוצר של ההתערות הלשונית המעמיקה והיציבה שלו בנבכי הלשון האנגלית והאמריקאית.

ו.... באשר לבעיה- התהיה השניה:

אני מסכים מאוד להנחה שיש למשוררים דגולים תחושות של קשב ופונדון רב אל העתיד של החברה בה הם חיים.

אולם, לפני שנתלה את מסקנותינו באמונה בתחושות הללו, אבקש להעלות השערה המתייחסת להסבר רציונאלי יותר לתופעה שבפנינו.

(א) לראשונה, נתקלתי בסיפור המרתק על המלחמות הממושכות בין האימפריות המצרית והחיתית במאמרו המתומצת והטוב של הארכיאולוג הידוע מר מאיר בן-דב* בשנת 1992 – העתקתיו לפני 24 שנים בדיוק – ראו נא את המאמר בחלק הנספחים שבהמשך.

גם סיומן של המלחמות הללו במשא ומתן ממושך – שארך 16 שנים** - שהניב חוזה שלום יציב וממושך אשר החזיק מעמד, התקיים ולא נפגם כל עוד התקיימה האימפריה החיתית על כנה – משך את תשומת לבי.

לכן בקשתי להעמיק וללמוד את סבך המאורעות אשר קדמו לו.

אולם, רק אזכורו של 'חווה השלום' כחתום על 'קערות כסף' – עבור כל אחת משתי האימפריות, הוא שהביאני להעלות את השערתו לפני פרופ' דן לאור, בשמעי את הרצאתו בהציגו את התהיות והאתגרים שעדיין עומדים לפני חוקריו של אלטרמן.

נאמר כבר - לעיל – שההסבר למקור אפשרי של המשפט הקטגורי, המתומצת והמוצלח כל כך של פרופ' ויצמן על:

No state has been handed to us on a silver platter

אינו מתאים לרוח התקופה [Zeitgeist], של המקור התנ"כי ב'ספר במדבר'. המקור התנכ"י אינו זהה למצב המיוחד של העם היהודי בתקופה שלאחר החלטת האו"ם ואף אינו זהה לרוח שירו המיוחד של נתן אלטרמן.

האזכור התנכ"י עוסק בהקרבת קרבנות פולחנית של קערות/מגשי כסף לאות של הכרת תודה בעת השמחה של חנוכת המשכן במדבר. אזכור כזה אינו פותר את הבעיה של הקשר לטקס עם סיומה של מלחמה. כאשר " ... והארץ תשקוט. עין שמים אודמת תעמעם לאיטה על גבולות עשנים. ואומה תעמוד - היא לטקס תיכון, ועמדה למולם עוטה חג ואימה" [מגש הכסף].

כנגד אלה, מועלית השערתו באשר לאפשרות של ידע מוקדם ומעמיק של אנשי תרבות, דעת וחכמה מהימים ההם.

כוונתי לאנשים כמו חיים ויצמן ונתן אלטרמן שניהם ביחד, כל אחד לחוד ואולי רק של אחד מהם, אשר מתוך ידע והכרה מעמיקים את ההיסטוריה של עמים ותרבויות, ו/או כתוצאה של הקשר וְהַקָּשֶׁר בין דימויים - אותן 'בבואות והשתקפויות' – במוחם ו... 'בליבם', התחבר להם המונח של: **Silver platter = מגש הכסף**, כמייצג את סיומם של אירועי מלחמות המצרים בחיתים ושל חתימת חוזה השלום המפורט לאחר מלחמות עקובות מדם ודמים, וכאקט סיום הרואי למצב אפשרי ועתיד.

מכאן – אולי – הסבר אפשרי לאותה ראית הנולד של חיים ויצמן על 'מדינה המוגשת על מגש הכסף' לעם היהודי.

אל נשכח - בהזדמנות זו – את הסיפא של דברי ויצמן:

If we do not make the most of this chance, we shall miss our rendezvous with history"

לכאורה, ניתן להבין את דבריו כפשוטם. האישיות הזו, עומדת לפני קהל שומעיה היהודים בארצות הברית לאחר החלטת החלוקה באו"ם ועם תחילת הקרבות בין ערבים ליהודים בארץ ישראל. האם יש משהו פשוט ונכון יותר מאשר לתאר את מצב הענינים כ'מפגש שלנו עם ההיסטוריה'. אכן, כך היו פני הדברים.

לעומת אלה, אין שמחה והתרגשות בליבות הנוכחים, אלא דאגה עמוקה מהמצב הבטחוני*** – כך היה גם מצב רוחו של הדובר עצמו. אין כאן הרגשת שמחה עילאית – כבמקרה של חנוכת המשכן במדבר – אירוע כה חגיגי אשר למענו נקריב קרבת פולחני יקר ערך בצורה של קערת כסף.

רבותי השומעים, אומר ויצמן: זהו מפגש יחיד במינו עם ההיסטוריה, ואוי לנו....
"אם לא ננצל את מירב ההזדמנות [להקים את המדינה]. אסור לנו הפעם – כמו לאחר 'הצהרת בלפור' - להחמיץ מפגש כה ריאלי ומוחשי עם ההיסטוריה שלנו!"

לא פחות מאלה ניתן לומר על אֶסוֹצִיאצִיַה היסטורית – אפשרית - של נתן אלתרמן "ההיסטוריוסוף, שספרייתו מלמדת עליו שהוא לא חדל כל ימיו מלקרא ספרי היסטוריה" [מתוך מאמרה המעמיק של פרופ' זיוה שמיר]. "... והארץ תשקוט. עין שמים אודמת תעמעם לאיטה על גבולות עשנים. ואומה תעמוד - היא לטקס תיכון, ועמדה למולם עוטה חג ואימה". כך, כבר בחודש דצמבר 1947, עם תחילתם של הקרבות והאירועים ההיסטוריים אשר שינו את פני המצב של העם היהודי אחרי אלפיים שנות גלות'.

(ב) ומכאן לאבן, ללבנים ולכף הטייחים:

נוסף לדיון בהשערתי בענין 'חוזה הכסף' עם סיום מלחמת האימפריות של אז, אבקש גם להביא בפניכם את ממצאי באשר להשערה ולאפשרות שהיו אלה חוזים חקוקים על 'מגשי כסף'.

המתרגמים המומחים השונים של נוסחי 'חוזי הכסף' משפות ההירוגליפים וכתב היתדות האכדי קובעים:

"The treaty that was established was inscribed on **silver tablets**"

מחקרי המדוקדק ב- **Thesaurus** של: **New Webster Dictionary and Thesaurus** משנת 1991, הניב את התוצאה הבאה: **platter = tablet = plate** כי בשפה האנגלית הן מלים נרדפות. ניתן לתרגמן בעברית למלים הנרדפות הבאות: לוח = טס = מגש = צלחת = פנפה = קערה.

מכאן שאת ה- **silver tablet** לעיל, ניתן לתרגם גם כ –
Silver platter = Silver plate = מגש הכסף.

---

* לבקשת פרופ' לאור בקשתי את מר מאיר בן-דב להעביר אלי מקורות מדעיים המתארים את המאורעות הללו. ראו נא את מכתבו הקצר בנספחים למאמר זה.

** ראו נא פירוט ראשוני במאמרו של בן דב בחלק הנספחים למאמר זה. חוזה הכסף המצרי נחקק בכתב ההירוגליפים וזה של החיתים נחקק בכתב היתדות האכדי. חוזי כסף אלו אבדו עם הזמן. אולם העתקים של חוזה סופי זה נמצאו על קירות מקדשים במצריים. ז'אן פרנסואה שמפוליון תרגם את החוזה מכתב ההירוגליפים בשנת 1828.

הגרסה השנייה של ההסכם נמצאה בארכיון המלכותי בחתושש – בירת הממלכה החיתית. אולם, באותו זמן היו עדיין החיתים עם שטרם התגלה מחדש. הארכיאולוג הגרמני הוגו וינקלר שהיה גם היסטוריון, פילולוג ואשורולוג החל לחפור בשנת 1906 באזור היישוב הטורקי של היום בּוּאָזְקֵי = **Boghaz-Keui**. להפתעתו מצא את הארכיון הממלכתי של חתושש, ובו אוסף עצום של כ-30 אלף לוחות עשויים חרס, ועליהם כתובות בשפה עתיקה.

רק לאחר תרגומן התברר שבתוכם נמצאו פרטי 'חזוזה הכסף' החיתי = אותו הסכם שלום סופי בין רעמסס ה-II לחתושיליש ה-III. בנוסף לכך נמצאו גם – על חרסים רבים – כל פרטי המשא והמתן שארך 16 שנים.

ההעתק של הסכם זה מוצג כיום בבניין האומות המאוחדות.

*** אל נשכח את דבריהם של גנרלים זרים בעלי ניסיון קרבי מוכח, אשר חזו את השמדתו של הישוב היהודי בארץ ישראל אל מול מתקפה כוללת של כל מדינות ערב – עם צבאותיהם, חילות הטנקים וטייסי מטוסייהם המיומנים והמצוידים היטיב.

נספחים למאמר

מכתבו של מאיר בן דב

לחנן שלום רב,

במחלקה המצרים בחוג לארכיאולוגיה של אוניברסיטת תל-אביב, יש חומר למכביר בנושא המו"מ לשלום - בין רעמסס השני לבין מלך החתים בעניין קרב קדש וחווה השלום.

מקורות נוספים:

1. ספר יסוד של ברסטד:

Breasted J.M. – The battle of Kadesh 1903

2. **Gardiner A. – The Kadesh inscriptions of Ramesses, the 2 oxford 1960**

3. **Gardiner H. – Egypt of the pharaohs, oxford 1961**

4. **Greener L. – High dam over Nobia, London 1962**

פרט לאלה ישנם מאות מחקרים של היסטוריונים וארכיאולוגים ישראליים:

וביניהם: שמואל יבין, יגאל ידין, יוחנן אהרוני.

בלועזית – הסטוריה של עם ישראל – הצרפתי לוד, אלט ונות הגרמנים, מזר, מלמט.

אלה רק מעט מהעוסקים בנושאים אלו.

באנציקלופדיות העברית והמקראית – יש חומר בנושא.

גם החוקר האמריקני Prichard מביא מקורות וניתוחים.

בברכה, מאיר

שלום בשלבים

מאת מאיר בן דב

בשנת 1570 לפנה"ס גורשו ממצרים השליטים הורים שכבשו את אדמתה מאתיים שנה קודם לכן. שליטים אלו, שמוצאם מאסיה, נקראו ביוונית "היקסוס" - סירוס המושג המצרי "קא־חסת", שפיר"ו ושו "שליטים מארצות נכר". מלכות מצרית חדשה קמה אז, והיא היסטוריה המצרית מציינת זאת כראשיתה של תקופת הממלכה החדשה במצרים. מייסדו של בית המלכות החדש היה פרעה־יעהמס, והקנין המצרי שקרא חיגרו על של"טון הורים. אחרי שלטו צאצאיו שנמנו בהיסטוריה המצרית כפרעוני השושלת ה-18. הבולט ביניהם היה תחות־ימס השלישי. כל מלכי השושלת הזאת, כמעט ללא יוצא מן הכלל, עמלו להחיש ולקומם את האמפריה המצרית הגדולה, שהיתה לפני כניעת מצרים להיקסוס.

יכולתם הצבאית של הכובשים הורים הוותתה על הכנסת כלי נשק חדשים ודרכי לחימה מיוחדות לצבאם. בין אלה אפשר למנות את מרכבת הקרב הרתומה לסוסים. בהיסטוריה המודרנית דומה עניין זה להכנסת הטנק לשדה המערכה בצבאות הלוחמים. לצד המרכבות הופיעה הקשת המורכבת, שטווח הירי שלה היה כפול מן הקשת הרגילה, ועוצמת פגיעתה קשה. שריון הקשקשים והרב המגל ייצגו את בית הנשק של הצבא האסיאתי הזר. כל אלו סיגלו לעצמם עתה צבאות מצרים החדשה, ובנו צבא מיומן ורב עוצמה. צבא זה יצא למלחמות בשדות המערכה של ארץ־ישראל וסוריה, כבש אותן והשליט עליהן את מרות מצרים. המעצמות שישבו בצפון, ובי-

מלכתחילה היה ברור לשני הצדדים שכל אחד מהם יידרש לויתורים רבים, גם ויתורים על שטחים כבושים. המשא והמתן החל בוויכוחים על מקום השיחות, והגיע בהדרגה לדיונים תכליתיים. השלום הביא שגשוג ורווחה לממלכה הפרעונית ולממלכת החתים, במאה ה-11 לפני הספירה

תת נשק. המלך החתי מובתלי אה היה בשל לשיחות שלום. האיבה עדיין היתה עזה והוא היה נכון להפסקת אש. אבל הצורך בשלום גבר בקרב שכבות רבות בעמו, ובקרב החתים, שגם הם עייפו מעש"רות שנים של לחימה. זה הביא מהפך בשלטון החתי: על כס המלכות עלה תותו־שילי השלישי. זה היה כנראה בשנה ה-17 למלכות רעמסס. השליט החדש, שלא היה מעורב בעצמו במלחמות עם המצרים, היה בשל לכריתת ברית שלום. העמדות היו מרוחקות. מלכתחילה היה ברור לשני הצדדים שכל אחד מהם יידרש לויתורים רבים, גם ויתורים על שטחים כבושים. שני הצדדים ידעו כי ייצאו מן המשא והמתן בנוצות מרוסות, ואף אחד מהם לא יחזיק בנכסיו שקיווה כי המלחמה תעניק לו. הצדדים לא הצליחו להגיע להסכם על המקום שבו יישאו וייתנו, על כן התנהלו המגעים על־ידי שליחים, פעם על אדמת מצרים ופעם על אדמת החתים. צד אחד הכין מסמכים - למעשה, טיוטות של חוזה שלום - והם נשלחו אל הצד השני על־ידי פקידים בכירים. אל משלחת הפקידים גלווה שגריר המדינה, לטייע בהבהרת הכתוב. כך באה משלחת חתית למצרים בליווי השגריר המצרי, ולהיפך. טיוטת חוזה השלום עברה מארץ

שנותיו הראשונות של פרעה רעמסס השני עברו עליו במלחמות קשות עם מלכי החתים. הגודעת במלחמותיו התנהלה בסמוך לעיר קוש, שעל הנחל אורו־נטס, במרכז סוריה של היום. המצרים הרבו לתאר קרב זה במסמכים שאף נחקקו על קירות המקדשים, ובציורים ושרטוטים של סצינות מן הקרבות, כפי שהונצחו בימני המלך חמה של הצבא המצרי. קרב זה היה חשוב למצרים מפני שנחלו בו ניצחון צבאי מוחץ ומר"שים. אולם הוא לא הביא בעקבותיו שום שינוי מדיני. מערך הכוחות החתי אמנם ספג מפלה קשה, אך לא הושמד אלא המשיך להתעצם. גם לא התחוללה שום תפנית בחשיבה המדינית של החתים. קרבות עזים אלה הסתיימו איפוא בתוצאת תיקו מדינית, כמו שקרה בימינו במלחמת יום הכיפורים. כאן באה לביטוי גדולתו של רעמסס השני, שסופו שהבינו כי אין פתרון לבעיית היחסים בינו ובין החתים, אלא לעלות על דרך השלום. צבא מצרים ועמה עייפו מעש"רות שנות לחימה, מאובדן חיים ור"כוש שלא הניבו שום הכרעה. הן המצרים והן החתים התגברו על רגשות האיבה ששררו ביניהם ומצאו דרכם לשיחות שלום. הדרך לשלום עברה את המסלול הרגיל. בתחילה נתתם הסכם שבי-

מיוחד החתים, ששלטו על אסיה הקטנה (טורקיה בימינו), לא ראו בעין יפה את הכיבושים הללו. הם סיכנו אותם, אף נגסו בשטחים שבשלטונם במרכז סוריה וניצפונה. מלחמות רבות וקשות פרצו בין מצרים וממלכת החתים. במלחמות השתתפו גם הערים בסוריה וארץ ישראל, שהחתים טרחו לחמשן ולי לבות בקרב מלכיהן את אש המלחמה נגד מצרים. מלחמות אלו אף גברו כאשר עלתה לשלטון השושלת המצרית ה-19. אחד מבכירי המפקחים של הצבא המצרי, סתי, מרד במלכו ותפס את כיסאו. סתי ראה בקוצר ידם של הפרעונים האחרונים בשושלת ה-18, והחליט להדיחם. הדבר היה בשנת 1302 לפני הספירה. בשנת 1290, עם מות סתי, עבר השלטון לידי בנו, רעמסס השני, מגדולי פרעוני מצרים בכל הדורות. מלך זה, ששלט למעלה משישים שנה, נודע בקורות עמו כפרעה של תקופת העברות במצרים. בימיו שימשה עבודת הפרך במיוחד את תוכנית הביצורים בדלתא המזרחית, בארץ גושן. לדעת רוב החוקרים, בימיו היתה יציאת ישראל ממצרים. הוא מת כבן תשעים שנה. גופתו התגוטה של פרעה זה נמצאה בקברו במצרים והיא מוצגת במוזיאון הלאומי הארכיאולוגי בקהיר.

לארץ ונעשו בה תיקונים, נוספו הצעות חדשות ולבסוף, מקץ 16 שנים, גובש הנוסח הסופי וחתם בידו מלכי שני הצדדים. החוזה ידוע כ"חוזה הכסף", שכן נחת על קערת כסף ונחתם כדיו. החוזה החתום נחקק על קירות מקדשים רבים במצרים ונוסחו מוכר לנו היום. הטיוטות שנכתבו על לוחות טין, כמקובל בימים ההם, נחשפו בימינו בחפירות של בירת החתים, חתיש, בסמוך לקבר הטורקי בוגאוקיי, בלב אנטוליה. החוזה השכין שלום בין שני הצדדים. זה איפשר את צמצום החתים, חתיש, רווחה פקדה את החוזה השכין שלום בין שני הצדדים. זה איפשר את צמצום החתים, חתיש, רווחה פקדה את שני העמים. רעמסס התפנה לפעור לות בנייה ולשיקום כלכלתה של מצרים. רבבות חיילים משהוררים וכוחות אחרי שנודעו לגיוס התפנה עתה מעבודת הצבא והיה צריך לראוי לתעסוקתם ופרנסתם. הפתי רון הקלאסי היה בניית מונומנטים, במיוחד מקדשים והיכלות, ששרידיהם במצרים מרשימים עד היום כל מבקר: מקדש רעמסס בלוקסור, על פסליו האדירים והמרהיבים, והמקדש החצוב באבו סימבל שעקב בניית סכר אסואן הועתק ממקומו והועבר לשטח גבוה יותר, כדי שמי אגם נאצר לא יכסוהו. בעקבות השלום שכרתו רעמסס השני מלך מצרים ותותו־שילי השלישי מלך החתים, התחולל בארצותיהם מהפך כלכלי ועמיהם נהנו מרווחה. גם בארץ החתים הוקמו מונומנטים רבי עוצמה, והמלך נרשם בתולדות עמו כאחד מגדולי המלכים. לחיזוקה של הברית נשא רעמסס את בתו של מלך החתים, שזכתה במצרים למעמד הגברת הר"אשונה מבין נשות רעמסס. ברית זו החזיקה מעמד כל עוד עמדה על תלה ממלכת החתים.

23/3/2016

גבירותי ורבותי, חברים טובים,

מכתבי אל חוקריה המעולים של שירת אלטרמן, בא רק להסביר ולבסס את השערותי באשר למקור ולדימוי של " **מגש הכסף שְעָלְיו לָךְ נְתָנָה מְדִינַת-הַיְהוּדִים**."

שתי שאלות הועלו במחקריהם:
הראשונה, עסקה במקור ה'בלתי נפוץ ובלתי רגיל' בשפה ובתרבות האנגלו-סכסית של מטבע הלשון,
'מגש כסף = Silver Platter'.

השניה בשאלה: מה הוא ענינה של 'קערת הכסף' אשר הוגשה כקרבן פולחני בעת השמחה של סיום בניית המשכן במדבר, לענינו של סיום הקרב/ות בעת מלחמת השחרור/העצמאות, כאשר 'הארץ **שקטה** אמנם, אך הגבולות עדיין **עשנים** ו'**בצידי הדרך מוטלים מתינו, שלד הברזל שותק כמו ראי**' [גורי].

אני מקווה שהצלחתי לתת תשובות מספקות וראויות באשר לשתי השאלות. הדימויים של הלשון והתרבויות הללו שמשני עברי האוקיינוס.

או אז, ניסיתי את כוחי כבנאי-לינגוויסט באמצעות ה'אבן, הלבנים וכף הטייחים' המשמשת את תערובת הטיח והמלט בה משתמשים בוני המסד, הקירות והתפחות.

כאן נכשלתי כישלון חרוץ.

כידוע לכל בר-בי-רב בעולם המדע והתרבות, חזקה ידי בְּאֵגִיפְטוֹלוֹגְיָה ובכתב ההירוגליפים! עד כדי-כך, שרבים וטובים משווים את יכולתי לזו של הצרפתי הנערץ ז'אן פרנסואה שמפוליון מהמאה התשע עשרה.

ו.... אני אפילו משחק להנאתי בשעות של נחת ותענוג [לאחר שנת צהרים נעימה] בהירוגליפיקה של השירה הפוסט-פוסט מודרנית.
ובכן.... אף כי עוטרתי והוכרתי כמומחה 'בעל שם עולמי' **כמ-עט** בשדה ההירוגליפיקה, לא כך הם פני הדברים באשורולוגיה ובכתבי היתדות [בשפות השונות], עד כי " **לָךְ בְּרַח לָךְ**" [עמוס] מקרבתם של רבים, טובים ודגולים ממני.

בזאת, נוכחתי – פעם נוספת – לאחר שיחתי עם ידידי ה'פטיש הגדול', 'עוקר הרים וטוחנם זה בזה' המלומד הדגול אשר שמעו יצא [**בצדק רב**] כאחד ממומחי העולם באשורולוגיה בכלל ובכתבי היתדות - בהם השתמשו עמים רבים כ-Lingua Franca. אני מתכוון – כמובן – לפרופ' ישראל אפעל.
ובכן... לאחר שיחה ידידותית וממושכת מתברר שה - **Tablet** האנגלי הוא **Tuppu** בשפה האכדית והוא ' **לוח** בעברית. **לוח מרובע !!!**

ולא כמו שאני מהרתי להסיק מתוך:

"מחקרי המדוקדק ב- **Thesaurus** של: **New Webster Dictionary and Thesaurus** משנת 1991, אשר הניב את התוצאה הבאה: **platter = tablet = plate** כי בשפה האנגלית הן מלים נרדפות. ניתן לתרגמן בעברית למלים הנרדפות הבאות: **לוח = טס = מגש = צלחת = פנפה = קערה**. מכאן שאת ה- **silver tablet** לעיל, ניתן לתרגם גם כ- **Silver platter = Silver plate = מגש הכסף**."

אלא שפרופ' אפעל קובע שכתוב במפורש בכתב היתדות **āa kaspit*** **Tuppu**. וה- **Tuppu** הוא מרובע = **לוח מרובע**. לא כיד דמיוני הנלהב באשר למילים הנרדפות: **לוח = טס = מגש**, ומכאן.... מגש בצורה עגולה ו/או אליפטית המוכרים לנו מימים ימימה.

אני מודה בכשלוני הרב ומרים ידיים מעלה כאותו חייל נכנע, אף כי.... " **אין עם אֲשֶׁר יִסּוּג מִתְפִּירוֹת תִּיּוֹ**" [אלטרמן]. הגנתי היחידה היא היותי – לבושת הרבה - הִקְדִּיט ועם הארץ בכתבי היתדות.

אולם.... בכל זאת, אבקש לטעון את טענתי-השערתי המקורית:

"מועלית השערתי באשר לאפשרות של ידע מוקדם ורב של אנשי תרבות, דעת וחכמה מהימים ההם. כוונתי לאנשים כמו חיים ויצמן ונתן אלתרמן שניהם ביחד, כל אחד לחוד ואולי רק של אחד מהם, אשר מתוך ידע והכרה מעמיקים את ההיסטוריה של עמים ותרבויות, ו/או כתוצאה של הקָבֵר וְהַקֶּשֶׁר בין דימויים - אותן 'בבואות והשתקפויות' – במוחם ו... 'בליבם', התחבר להם באופן 'אסוציאטיבי' המונח של: **Silver platter = מגש הכסף**, כמייצג את סיומם של אירועי מלחמות המצרים בחיתים ושל חתימת חוזה השלום המפורט לאחר מלחמות עקובות מדם ודמים, וכאקט סיום הרואי למצב אפשרי ועתידי".
ויהא זה מגש אליפטי/עגול ו/או לוח מרובע מכסף שעליו נחקק חוזה השלום הידוע בין האימפריות המצרית והחיתית.

I rest my case = זוהי השערתי השטוחה בפניכם כאז ואף עתה.

תודה מקרב לב לפרופ' ישראל אפעל אשר האיר את עיני למכשול אשר שמתי בפניכם. היה זה מכשול שנעשה בתום לב ומתוך להיטות להשוות ולהסביר ולא כמכשול שכוונתו רעה.

שלכם, בברכות חמות לחג הפורים,
חנן רפפורט

* המוח לא נח. הנה השערה-שאלה אשר לא שאלתי עדיין את ידידי הטוב:
האם יכול להיות ש ה- **tablet** בשפה האנגלית, מקורו ב- **Tuppu** מהשפה האכדית ?
התוכן והמשמעות שווים ו.....הצליל כה דומה! **הייתכן ?**

הכתובת עם פרופ' דן לאור ועם ד"ר מרדכי נאור.

From: [Rapaport Chanan](#)

Sent: Monday, March 14, 2016 6:43 AM

To: [מרדכי נאור](#)

Subject: Re: על מגש הכסף של אלתרמן

שלום רב ובוקר טוב לך ד"ר נאור,

אנא קבל את מירב תודותי על תגובתך המהירה, ההערכה החיובית ועל מילותיך הטובות.

איך אומרת כל אמא יהודיה טובה ?

"עכשיו משחיתנתי את בתי האחרונה..... אני יכולה כבר ל...ל-מות בשקט!"

וכאדם בן 88... עוד פסיכולוג קליני במקצוע – רחמנא ליצלך !!

אני יכול כבר ל.....

עם התקבלותי אל 'מסדר אבירי הספרות' ו...החרב אף הונחה על שתי כתפי ע"י ראש וראשון למסדר האבירים - מושלם, ותיק ובקיא כמוך - 'מה עוד נותר לי בחיים לעשות??'

צחוק, צחוק – זה מזכיר לי את הסיסמה הידועה שהיתה תלויה אצלנו באוהלי הפיקוד בתקופת ההגנה: "אין מצבים נואשים, יש רק אנשים שנואשו מן המצב".

שלך, בברכות חמות לחג הפורים הקרב ובא

חנן רפפורט

From: [מרדכי נאור](#)

Sent: Sunday, March 13, 2016 6:45 PM

To: 'Chanan Rapaport'

Subject: RE: על מגש הכסף של אלתרמן

שלום לך חנן רפפורט,

רוב תודות לך על חקירתך המעמיקה בנושא.

אכן, גילית פנים חדשות לפרשה המרתקת הזאת, ואני מודה לך על כל מה שעשית.

אני בטוח, שכפי שכתבת היה וייצמן בקי ברזי היסטוריה והתרבות האנגלו-סאכסיות,

אם כי חוששני שלא היה לו ידע רב על התרבויות המצרית והחיתית העתיקה.

אלתרמן היה בר-אוריין גדול, אך ללא ספק הסתמך יותר על המקורות היהודיים.

ושוב תודה,

מרדכי

From: [mailto:chanrapaport@gmail.com] Chanan Rapaport
Sent: PM Sunday, March 13, 2016 3:11
To: לאור דן פרופ'; נאור מרדכי ד"ר; יניב יעקב
Cc: בן-דב ציפי ומאיר
Subject: על מגש הכסף של אלתרמן
Importance: High

ד"ר מרדכי נאור

פרופסור דן לאור

רבתי ומכובדי,

נוכחתי לפני כשבוע בהרצאתו הרצינית, המעניינת והמאלפת ביותר של פרופ. דן לאור על 'מגש הכסף' של נתן אלתרמן ב'יד בן-צבי'.

בהרצאה זו הוזכר רבות שמך ומחקרך – ד"ר מרדכי נאור - על אותו שיר במסגרת ספרך החשוב "הטור השמיני".

לאחר ההרצאה נגשתי לפרופ' דן לאור והעליתי בפניו את השערתו ש'מגש הכסף' אשר הוזכר ע"י פרופ' חיים ויצמן ונקבע כשם השיר ע"י נתן אלתרמן, שאב – אולי (?) - את שמו לא 'מיום פלות מלשה להקים את-המשפון' במדבר, כאשר הוקרבו הקרבנות בעת השמחה של חנוכתו [ספר במדבר פרק ז', פסוק 13], אלא מתוך ידע ו/או כתוצאה של הקשר והקשר

בין דימויים [או כ'בבואות והשתקפויות', כפי שתיארה זאת פרופ' זיוה שמיר במאמרה המצויין], אם של פרופ' ויצמן ואלתרמן ביחד, או של אחד משני אלה.

השערתו נבעה מהקשר עתיק מאוד של חתימת החוזה הבין-לאומי המוכר והידוע כראשון בעולם - משנת 1242 לפני הספירה.

מדובר בחוזה שלום אשר נחתם בין האימפריות המצרית והחיתית לאחר עשרות שנים של מלחמה ממושכת ועקובה בדם ודמים.

חוזה זה מוכר גם כ'חוזה הכסף' מפני שנכתב ונחתם על שתי קערות כסף, אחת לכל אחת משתי האימפריות.

פרופ' דן לאור בקשני לקבל מקורות להשערה זו והבטחתי לו לעשות זאת. הילכך בקשתי להרחיב את ידיעותי והבנתי באשר לספרך – ד"ר מרדכי נאור. קראתי ונהניתי ביותר מהרצאתך הפורה והמרתקת על השתלשלות מחקרך וממצאיו ההיסטוריים הראשונים והמרגשים.

חברנו ב'חברותא הלומדת' שביד בן-צבי – ד"ר אוריאל היימן - הציע לפרופ' דן לאור השערה משלו הנוגעת ל'מגש הכסף' הטקסי המוכר בעולמה של היהדות. 'מגש' אשר עליו מוגשים הכיבודים הראשיים בהתקיים שמחה מיוחדת בחברה זו.

הנני מבקש בזאת למלא את חובתי והבטחתי להגיש את ההסברים המפורטים יותר באשר להשערתו שלעיל, בצורה של מכתב מפורט – ראו נא בצרופה לעיל - המגיש את עיקרי מחשבותי בנידון.

שלכם בכבוד רב,

בתודות ובברכות חמות לצוהר אשר נפתח לי להבנת ייחודו של שיר קאנוני זה,

ד"ר חנן רפפורט